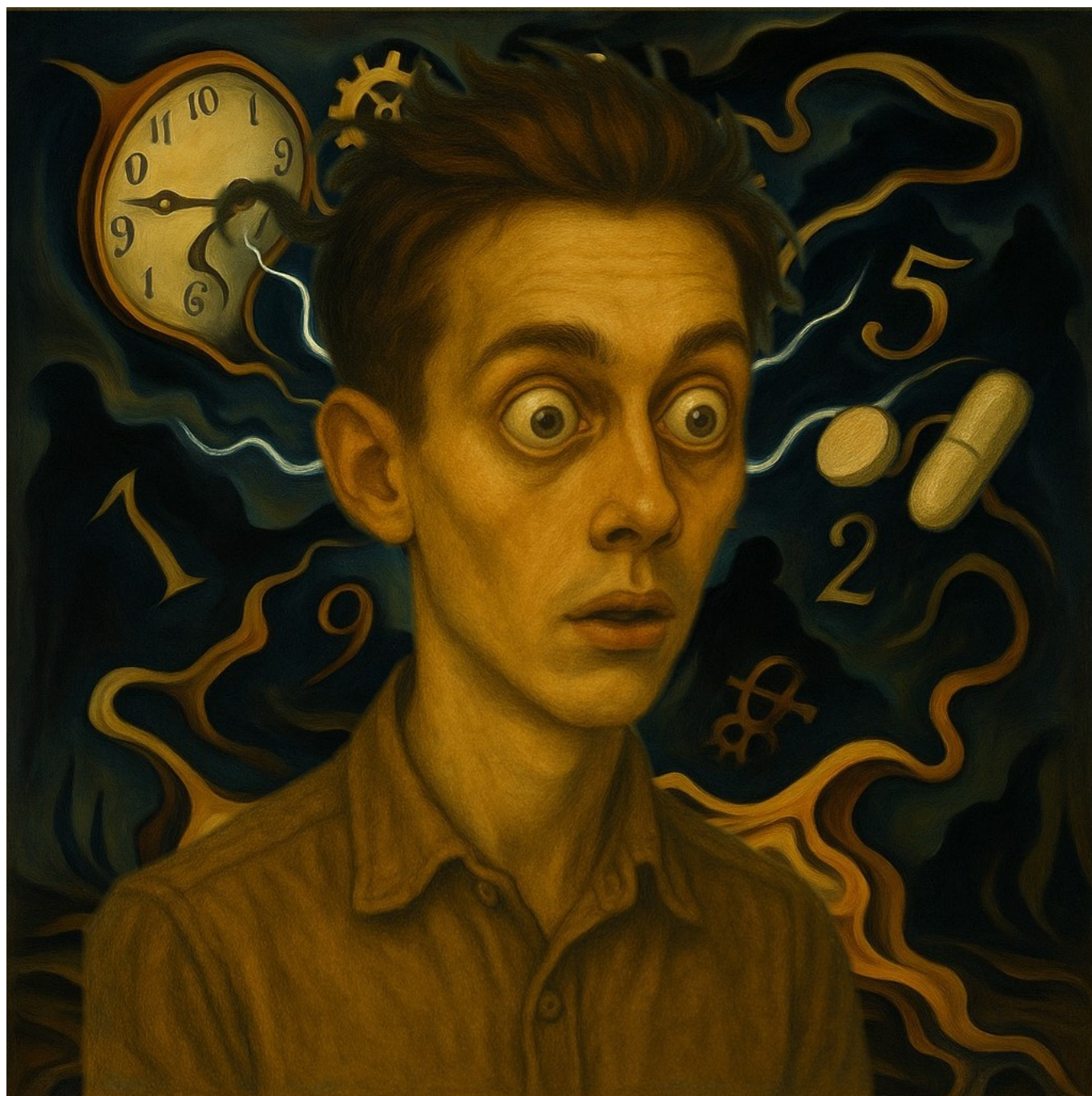


Amfetamin és társai



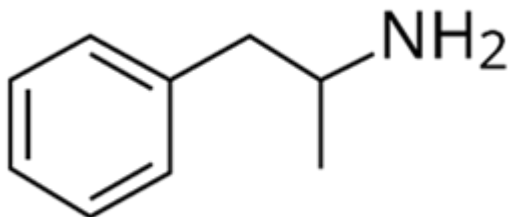
Amfetamin és társai

Amfetamin

Az amfetamin („**Speed**”*) **szintetikus** vegyület (kémiai neve **alfa-metil-fenetilamin**), 1887-ben állították elő Berlinben. Előállításának a célja az volt, hogy egy, a **szimpatikus** idegrendszer hatását utánozó anyagot találjanak. Először **hörgőtágító**ként az asztma kezelésére alkalmazták, helyettesítve ezzel az **efedrint**, ami az ázsiai Ephedra növény alkaloidja, az amfetaminnal rokon vegyület.

***A „Speed” - és általában a drogok utcai nevei - nem mindig jelentik ugyanazt a**

hatóanyagot!!! A kifejezést sokszor lazán használják, ezért a „speed” az utcán lehet tiszta amfetamin, metamfetamin, vagy ezek keveréke — gyakran más anyagokkal felütve (koffein, cukor, efedrin stb.).



Sajnos csak pár évtized kellett hozzá, hogy az amfetamin utcai szerként is megjelenjen. A II. világháborúban teljesítményfokozóként használták a hadseregekben. Az amfetamin doppingszerként is ismert, teljesítményfokozó hatásai miatt.

Leggyakrabban tabletta formájában kerül a szervezetbe, bár utcai szerként porrá törve és felszippantva, valamint feloldva, injekció formájában is használják. (Ez utóbbi különösen veszélyes, mivel a tablettában található oldhatatlan adalékanyagok elzárhatják a kisebb véreket.)

Orvosi felhasználás

Jelenleg a gyógyászatban elsősorban [figyelemhiányos hiperaktivitás-zavar](#) (ADHD) és [narkolepszia](#) kezelésére használják (pl. az **Adderall** nevű gyógyszer), [addiktív](#) hatása miatt szigorúan orvosi felügyelet mellett. (Magyarországon csak nagyon korlátozottan, súlyosabb esetekben használják. Inkább egy másik rokonvegyület, a metilfenidát a használatos.)

Terápiás mennyiségben alkalmazva javul a koncentrálóképesség, a figyelem, csökken a fáradtság- és álomosságérzet, nő a teljesítmény és a [motiváció](#). Jellemző a fokozott éberség, javuló memória. A motoros képességek is javulnak: a [reakcióidő](#) csökken, az izomerő nő, az izomfáradás lassul.

Illegális szerhasználat

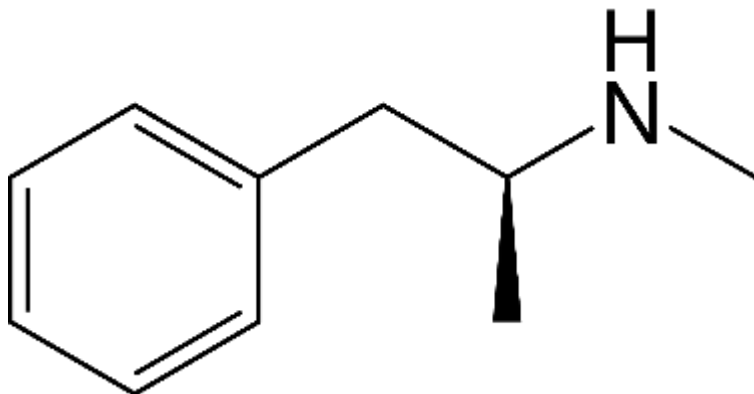
[Eufóriát](#) csak nagyobb dózisban okoz, utcai szerként a terápiás [dózis](#) sokszorosát használják. Ebben a dózisban a kognitív képességek gyakran inkább csökkennek, mint növekednek.

Az amfetamin **több órán keresztül hat**, mialatt a szerhasználó szinte megállás nélkül beszél, **hiperaktív**, figyelme fókuszált (hosszasan csinál valamilyen többnyire értelmetlen tevékenységet), **izgatott és ingerlékeny**. Jellemző az **alvás és evés iránti érdektelenség**.

Túladagolás esetén [pszichózist](#) is okozhat. [Addikció](#), fizikai [dependencia](#)/elvonási tünetek inkább a nagy dózisok esetén jelentkeznek, részletesen a [pszichostimulánsok](#)ról szóló részben olvashatsz róluk.

[Pszichostimulánsok](#)

Metamfetamin



A metamfetamin („**kristály**”) amfetamin-származék, tulajdonságai, hatásai megegyeznek az amfetaminével, de az extra metilcsoportnak köszönhetően sokkal gyorsabban jut át a vér-agy gáton, valamint lassabban bomlik le, így hatásai sokkal **erősebbek és tartósabbak az amfetaminénál** ([eufória](#), éberség, agitáltság stb.). **Egyike a legerősebb függőséget okozó szereknek.**

Animáció: A metamfetamin hatásmechanizmusa

Animáció: A metamfetamin hatásmechanizmusa

A metamfetamint 1893-ban Japánban állították elő elsőként, **ephedrin**ből, ami számos Ázsiában honos Ephedra növényfajban megtalálható alkaloid. A II. világháború elején a német hadseregben teljesítményfokozóként használták, de az erős elvonási tünetek miatt később felfüggesztették a használatát. A háború után fogyasztószerként alkalmazták, mígnem erős függőséget okozó hatása miatt **terápiás használata teljesen visszaszorult**. A legtöbb országban, így Magyarországon is, tiltott szer!

Illegális szerhasználat

Az illegális metamfetamin tabletta vagy por formájában kerül az utcákra. Lenyelve, de inkább felszippanva vagy vénába fecskendezve használják.

Az extrém mértékű dopaminhatás miatt a **függőség gyorsan kialakul**, amihez a használatot követő **elvonási tünetek súlyossága** is hozzájárul. A szerhasználók gyakran az elvonási tünetek megszüntetése/elkerülése érdekében folyamatosan újrahasználnak. Napokig történő folyamatos használat esetén már a mellékhatások kezdenek dominálni (ld. a pszichostimulánsokról szóló oldalt).

[Pszichostimulánsok](#)

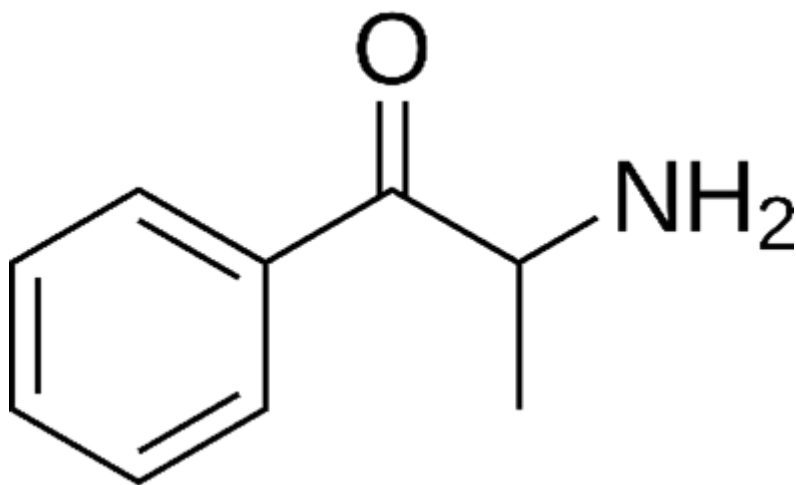
Az amfetaminnál sokkal erősebben [neurotoxikus](#), főleg (de nem kizárólag) a dopaminerg sejteket pusztítva szellemi leépülést, érzelmi elsivárodást, [depresszió](#)t, [pszichózis](#)t okoz. A szerhasználat okozta [libidó](#)-növekedésnek is megvan az ára. A [tolerancia](#) kialakulásával orgazmusra való képtelenség és más **szexuális funkciózavarok** alakulnak ki.

A metamfetamin jellegzetes és feltűnő mellékhatása a fogak intenzív szuvasodása – a „**meth-száj**”. A folyamathoz hozzájárul a szájszárazság, fogcsikorgatás, az étvágy csökkenése miatti tápanyag- és vitaminhiány, és az általánosan jellemző csökkent higiéne. Gyakoriak a **bőr sérülései** is, amik az intenzív vakaródzás („bogarok a bőr alatt” érzés), alultápláltság és rossz higiéne miatt keletkeznek.

A metamfetamin túladagolásából eredő halálozás is jóval gyakoribb. Az elhunyt személyek patológiai vizsgálata azt mutatja, hogy a szerhasználat gyorsítja az **öregedési** folyamatokat. Ami egyébként az életben lévő szerhasználókon is látszik. (Bár az interneten fellelhető képek egy része nyilván szenzációhajász, a korai öregedés nem kamu! Kísérleteken alapuló tudományos közlemények is

alátámasztják.)

Katinon



A katinon (β -ketoamfetamin) egy Afrikában és Közel-Keleten élő cserje, a **khat** (*Catha edulis*) [alkaloid](#)ja. Hatásai az amfetaminéhoz hasonlóak.

A khatot évezredek óta termesztik Kelet-Afrikában és az Arab-félszigeten és ma is több mint 20 millió ember rágja naponta a levelét. A kívánt hatás elérése érdekében a khat leveleit frissen kell fogyasztani, mert a katinon gyorsan bomlik.

Ez magyarázza, hogy fogyasztása sokáig csak ott volt elterjedt, ahol a növény nő, és csak a légi közlekedés fejlődésével terjedt el a világ egyéb részein. A khat a legtöbb országban – Magyarországon is – tiltott szernek számít.

Szintetikus származékaik sokkal inkább elterjedtek, mint maga a növényi katinon. Egy népszerű származék például a **mefedron**, de számtalan egyéb hasonló vegyületet állítanak elő. Ezekről a designer drogokról szóló fejezetben olvashatsz bővebben.

[Designer drogok](#)